

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.9.20
KOM(2011) 567 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Europos aukštojo mokslo sistemų modernizavimo darbotvarkė. Ekonomikos augimo ir
užimtumo rėmimas**

{SEK(2011) 1063 galutinis}

1. ĮVADAS

Strategijoje „Europa 2020“, jos pavyzdinėse iniciatyvose ir naujosiose integruotose gairėse žinioms, kaip veiksmui, padedančiam Sąjungai siekti **pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo**, skiriama itin daug dėmesio. Minėta strategija remiama ir Komisijos pasiūlytoje 2014–2020 m. daugiamečioje finansinėje programoje, pagal kurią, palyginti su ankstesne programa, investicijoms į švietimą, mokslinius tyrimus ir inovacijas skirta kur kas daugiau biudžeto lėšų. Taip yra todėl, kad švietimas, visų pirma aukštasis mokslas, ir jo sąsajos su moksliniais tyrimais ir inovacijomis, atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį užtikrinant pavienių asmenų tobulėjimą ir visos visuomenės vystymąsi, formuojant kvalifikuotą žmogiškąjį kapitalą ir ugdant aktyvius piliečius, kurių Europai reikia, kad galėtų kurti darbo vietas, užtikrinti ekonomikos augimą ir gerovę. Taigi aukštojo mokslo institucijos¹ yra labai svarbios partnerės įgyvendinant Europos Sąjungos strategiją, kuria siekiama paskatinti ir išlaikyti augimą.

Nepaisant krizės sukeltų didelių užimtumo problemų, būtent aukštasis mokslas gali padėti įveikti sunkumus². Tačiau **Europos aukštojo mokslo institucijų potencialas atlikti tam tikrą visuomeninį vaidmenį ir prisidėti prie Europos gerovės ir toliau nevisiškai išnaudojamas**. Sparčiai besivystančioms šalims vis daugiau investuojant į aukštąjį mokslą, Europai sunku atlaikyti pasaulinę konkurenciją žinių ir talentų srityje³. 2020 m. 35 proc. visų ES darbo vietų bus skirta labai kvalifikuotiems darbuotojams⁴. **Šiuo metu aukštąjį išsilavinimą turi tik 26 proc. visos darbo jėgos**. Pagal mokslininkų skaičių, palyginti su visa darbo jėga, ES vis dar atsilieka: čia 100 darbuotojų tenka 6 mokslininkai, o JAV ir Japonijoje atitinkamai 9 ir 11⁵. Žinių ekonomikai reikia žmonių, kurie būtų įgiję tam tikrą įvairiose srityse pritaikomų gebėjimų, skaitmeninių įgūdžių, būtų kūrybiški ir lankstūs, gerai išmanytų pasirinktą sritį (pavyzdžiui, gamtos mokslus, technologijas, inžineriją ar matematiką). Tačiau tiek viešojo, tiek privačiojo sektoriaus darbdaviai, įskaitant sričių, kuriose atliekama daugiausia mokslinių tyrimų, darbdavius, vis dažniau praneša apie sunkumus ieškant darbuotojų, kurie tenkintų kintančius reikalavimus.

Aukštojo mokslo institucijos pernelyg dažnai nori būti konkurencingos daugelyje sričių, nors tik nedaugelis jų yra pajėgios tai pasiekti. Todėl dabartinėje, į mokslinius tyrimus orientuotoje visuotinėje universitetų reitingavimo sistemoje aukštas vietas užima pernelyg mažai Europos aukštųjų mokyklų. Naujausio pasaulio universitetų reitingo duomenimis, tik maždaug 200 iš 4 000 Europos aukštųjų mokyklų patenka tarp 500 geriausių pasaulio aukštųjų mokyklų ir tik trys patenka į dvidešimtuką. Padėtis pastaraisiais metais nepagerėjo. Vieno visiems tinkamo modelio nėra: **Europai reikia įvairių aukštųjų mokyklų** ir kiekviena iš jų turi siekti meistriškumo vadovaudamasi savo misija ir strateginiais prioritetais. Jei būtų sukaupta skaidresnės informacijos

¹ Ši sąvoka apima visas aukštojo mokslo įstaigas, įskaitant universitetus, taikomųjų mokslų universitetus, technologijų institutus, prancūzų *grandes écoles*, verslo mokyklas, politechnikos institutus, universitetinius technologijų institutus, kolegijas, akademijas ir kt. Čia atsižvelgta į kalbų įvairovę, nacionalines tradicijas ir praktiką.

² Žr. Tarnybų darbinio dokumento 2 dalį.

³ Žr. Tarnybų darbinio dokumento 7.2 dalį.

⁴ Žr. COM(2010) 682 galutinis.

⁵ MORE tyrimas „ES mokslo darbuotojų judumo modeliai ir profesinis kelias“ (EK, 2010 m.).

apie pavienių aukštojo mokslo institucijų pobūdį ir veiklą, politikams būtų lengviau parengti veiksmingas aukštojo mokslo strategijas, o aukštosioms mokykloms – dar labiau sustiprinti privalumus.

Už aukštojo mokslo pertvarkymą ir toliau atsako pačios valstybės narės ir jų švietimo institucijos. Vis dėlto Bolonijos procesas, ES universitetų modernizavimo darbotvarkė⁶ ir Europos mokslinių tyrimų erdvės sukūrimas rodo, kad šios srities uždaviniai ir politiniai sprendimai peržengia nacionalines sienas. Norint kuo labiau padidinti Europos aukštojo mokslo sektoriaus indėlį siekiant pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo, **reikia pertvarkyti pagrindines sritis:** padidinti aukštųjų mokyklų visų lygmenų absolventų **skaičių**; gerinti žmogiškojo kapitalo plėtotės aukštosiose mokyklose **kokybę ir aktualumą**; sukurti **veiksmingus valdymo ir finansavimo mechanizmus**, padėsiančius siekti meistriškumo; **stiprinti vadinamąjį žinių trikampį** – švietimą, mokslinius tyrimus ir verslą. Didelį poveikį kokybei ir kiekvienai iš paminėtų sričių daro tarptautinis studentų, mokslininkų ir kitų darbuotojų judumas bei vis didesnis **aukštojo mokslo internacionalizavimas**.

Antrame šio komunikato skyriuje nustatyti **pagrindiniai politiniai klausimai, kuriuos turėtų spręsti valstybės narės ir aukštojo mokslo institucijos**, siekiančios kuo labiau padidinti savo indėlį skatinant Europos augimą ir kuriant darbo vietas. **Konkretūs veiksmai, kurių ES imsis**, kad papildytų ir paremtų viešųjų įstaigų ir institucijų dedamas modernizavimo pastangas, aptariami trečiame skyriuje. Prie šio komunikato pridedamame Tarnybų darbiniam dokumente aptariami analitiniai įrodymai, kuriais grindžiami politiniai klausimai ir veiksmai.

2. SVARBIAUSI VALSTYBIŲ NARIŲ IR AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJŲ SIEKIAI

2.1. Didinti aukštųjų mokyklų absolventų skaičių, kad Europoje pakaktų aukštąjį mokslą įgijusių asmenų ir mokslininkų

Vienas iš svarbiausių strategijoje „Europa 2020“ iškeltų švietimo tikslų – pasiekti, **kad iki 2020 m. aukštąjį arba lygiavertį išsilavinimą įgytų 40 proc. jaunuolių**⁷. Per pastarąjį dešimtmetį aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius daugelyje Europos šalių gerokai išaugo, tačiau jis vis dar per mažas, kad būtų galima pasiekti numatytą augimą daug žinių reikalaujančiuose sektoriuose, sustiprinti Europos gebėjimus gauti naudos iš globalizacijos ir drauge išlaikyti Europos socialinį modelį. Didėjant aukštųjų mokyklų absolventų skaičiui taip pat turi daugėti sisteminių pokyčių, gerėti kokybė ir rasti naujų švietimo įgyvendinimo būdų. Be to, nors demografinio senėjimo poveikis valstybėse narėse skirtingas⁸, abiturientų, kurie tradiciškai papildė aukštųjų mokyklų studentų gretas, mažėja visur.

Todėl Europa **į aukštąsias mokyklas turi pritraukti įvairesnių visuomenės grupių**, įskaitant nepalankioje padėtyje esančias ir socialiai pažeidžiamas grupes, **atstovų** ir tam skirti atitinkamus

⁶ COM(2006) 208 galutinis.

⁷ Iki 2020 m. bent 40 proc. 30–34 m. ES gyventojų turėtų būti įgiję aukštąjį ar jam lygiavertį išsilavinimą.

⁸ Žr. Tarnybų darbinio dokumento 3.4 dalį.

ištekliaus. Keliose valstybėse narėse labai svarbu sumažinti į aukštąsias mokyklas įstojančių, tačiau jų nebaigiančių asmenų skaičių. Pasiiekti šiuos tikslus veikiant vien aukštojo mokslo lygmeniu yra neįmanoma: sėkmė lydės tik tuomet, jei **politinėmis priemonėmis bus siekiama gerinti žemesnių švietimo lygmenų rezultatus ir mažinti vidurinio išsilavinimo neįgyjančių asmenų skaičių**, kaip nustatyta strategijoje „Europa 2020“⁹ ir naujojoje Tarybos rekomendacijoje dėl politinių priemonių, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių¹⁰.

Be to, **Europai reikia daugiau mokslininkų**, kurie padėtų pasirengti ateities pramonės reikmėms. Kad Sąjungos ekonomikoje suintensyvėtų moksliniai tyrimai ir būtų pasiektas tikslas moksliniams tyrimams skirti 3 proc. BVP, reikės sukurti (visų pirma privačiajame sektoriuje) dar milijoną su moksliniais tyrimais susijusių darbo vietų¹¹. Reikia ne tik suteikti daugiau galimybių pramonei investuoti į mokslinius tyrimus ir inovacijas, bet ir padidinti doktorantų skaičių, padėti visiems esamiems darbuotojams įgyti mokslinių tyrimų įgūdžių, geriau informuoti apie galimą profesinį kelią, kad pradedantiesiems mokslo darbuotojams būtų suteikta reali galimybė siekti karjeros už akademinio pasaulio ribų. Visapusiškai išnaudoti turimus talentus galėtų padėti kova su stereotipais ir kliūčių, su kuriomis iki šiol susiduria moterys, siekiančios užimti aukštus (pavyzdžiui, vadovaujamojo darbo) postus antrosios ir trečiosios pakopos aukštojo mokslo bei mokslinių tyrimų srityse (visų pirma tam tikrose disciplinose), pašalinimas.

Pagrindiniai politiniai klausimai, kuriuos turėtų spręsti valstybės narės ir aukštojo mokslo institucijos

- Nustatyti **aiškius kelius** iš profesinių ir kitokių mokyklų į aukštąsias mokyklas. Veiksmingas šio klausimo sprendimo būdas – susieti **nacionalines kvalifikacijų sistemas** su Europos kvalifikacijų sistema ir remtis mokymosi rezultatais bei aiškiais mokymosi ir patirties, įgytų už formaliojo švietimo ir mokymo sistemos ribų, pripažinimo procedūromis.
- Skatinti **įtraukti** per menkai atstovaujamoms grupėms priklausančius moksleivius bei vadinamuosius netradicinius besimokančius asmenis, įskaitant suaugusiuosius; teikti daugiau skaidrios informacijos apie galimybes mokytis ir išsilavinimo teikiamas galimybes bei užtikrinti specialų orientavimą, padedantį **pasirinkti studijų sritį** ir sumažinti mokslų nebaigiančių asmenų skaičių.
- Tikslingiau naudojant išteklius užtikrinti, kad **finansinė parama** pasiektų potencialius studentus iš mažas pajamas gaunančių šeimų.
- Sukurti ir įgyvendinti nacionalines strategijas, pagal kurias būtų rengiama ir perkvalifikuojama pakankamai mokslininkų, kaip numatyta pagal Sąjungos mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros tikslus.

⁹ Pasiiekti, kad vidurinio išsilavinimo neįgyjusių ir toliau nesimokančių 18–24 m. asmenų dalis būtų nedidesnė kaip 10 proc.

¹⁰ Žr. Tarybos rekomendaciją dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių (priimta 2011 m. birželio 7 d.).

¹¹ COM(2010) 546 galutinis, p. 9.

2.2. Didinti aukštojo mokslo kokybę ir aktualumą

Aukštasis išsilavinimas didina asmens potencialą ir suteikia absolventams žinių ir svarbiausių universaliųjų gebėjimų, kurie padeda jiems užimti aukštos kvalifikacijos reikalaujančias darbo vietas. Vis dėlto neretai mokymo programos keičiamos per lėtai, kad atitiktų kintančias ekonomikos reikmes, jos neatspindi ir nepadeda tenkinti būsimų darbo vietų poreikių, o absolventams sunku rasti kokybišką jų studijų srities darbo vietą¹². **Darbdavių ir darbo rinkos institucijų įtraukimas į mokymo programų sudarymo ir įgyvendinimo veiklą**, darbuotojų mainų rėmimas, profesinės praktikos propagavimas galėtų padėti geriau derinti mokymo programas su dabartinių ir būsimų darbo rinkų reikmėmis, didinti galimybes įsidarbinti ir stiprinti verslumą. Jei švietimo institucijos atidžiau stebėtų tolesnę savo absolventų profesinę veiklą, būtų lengviau sudaryti mokymo programas ir padidinti jų aktualumą.

Būtina sukurti lanksčius, inovatyvius mokymosi ir mokymo metodus: reikia didinti kokybę ir aktualumą drauge didinant besimokančių asmenų skaičių, į mokymosi procesą įtraukti įvairesnių visuomenės grupių atstovus, mažinti mokyklos nebaigiančių asmenų skaičių. Vienas iš būdų, kuriais būtų galima to siekti, numatytas ir ES skaitmeninėje darbotvarkėje¹³, yra **išnaudoti transformacinę IRT ir kitų naujų technologijų teikiamą naudą** ir taip patobulinti mokymo procesą, gerinti mokymosi procesą, remti konkrečiam asmeniui pritaikytą mokymą, suteikti nuotolinio mokymosi ir virtualaus judumo galimybių, racionalizuoti administravimą ir teikti naujų galimybių atlikti mokslinius tyrimus¹⁴.

Norint patenkinti augančią kvalifikuotų darbuotojų paklausą, **mokslininkų rengimą** aukštosiose mokyklose reikėtų geriau derinti su žinių reikalaujančios darbo rinkos reikmėmis ir visų pirma su MVĮ reikalavimais. Kokybiškas, pramonei aktualių sričių mokslo daktarų rengimas yra būtinas norint patenkinti kvalifikuoto žmogiškojo kapitalo paklausą. Susiejusi finansavimą ir ES **novatoriškos doktorantūros principus**¹⁵, Europa galės geriau ir sparčiau parengti daugiau mokslininkų.

Europos aukštojo mokslo pertvarkymas ir modernizavimas priklauso nuo dėstytojų ir mokslininkų kompetencijos ir motyvacijos. Vis dėlto, augant besimokančių asmenų skaičiui, dažniausiai nedaugėjo nei dėstytojų, nei mokslininkų. Tai dar labiau sumažins ir taip nedidelius pajėgumus. Norint, kad Europa parengtų, pritrauktų ir išlaikytų kvalifikuotus aukštųjų mokyklų darbuotojus, reikia užtikrinti geresnes darbo sąlygas, įskaitant skaidrią ir sąžiningą įdarbinimo tvarką¹⁶, kokybiškesnį pirminį rengimą ir tęstinį kvalifikacijos kėlimą, geresnį pasiekimų mokymo ar mokslinių tyrimų srityje pripažinimą.

¹² Žr. Tarnybų darbinio dokumento 4.1 dalį.

¹³ COM(2010) 245 galutinis.

¹⁴ Žr. Tarnybų darbinio dokumento 4.3 dalį.

¹⁵ Vadovaujantis šiais principais, kuriuos nustatė EMTE Žmogiškųjų išteklių ir judumo iniciatyvinė grupė, mokslinių tyrimų srityje turi būti siekiama meistriškumo ir kūrybiškumo, patrauklios institucinės aplinkos iš esmės laikantis Chartijos ir Kodekso, kuriais užtikrinamos patrauklios darbo sąlygos, tarpdisciplininių mokslinių tyrimų galimybės, prieigos prie pramonės ir kitų aktualių darbo rinkos sektorių, tarptautinio bendradarbiavimo ir judumo, universaliųjų įgūdžių ugdymo ir kokybės užtikrinimo.

¹⁶ Be kita ko, vadovaujantis Europos mokslininkų chartija ir Mokslo darbuotojų samdymo taisyklėmis.

Pagrindiniai politiniai klausimai, kuriuos turėtų spręsti valstybės narės ir aukštojo mokslo institucijos

- Rengiant, įgyvendinant ir vertinant mokymo programas, pritaikant **kokybės užtikrinimo** ir **finansavimo mechanizmus**, pagal kuriuos būtų atlyginama už tinkamą studentų parengimą darbo rinkai, skatinti naudoti **įgūdžių ir augimo prognozavimą** ir kaupti **absolventų užimtumo duomenis** (įskaitant visą jų profesinį kelią).
- **Skatinti didesnę studijų modulių įvairovę** (pvz., ne visą darbo dieną, nuotolinį ar modulinį mokymąsi, tęstinį mokyklos nebaigusiu suaugusiųjų ir kitų darbo rinkos dalyvių švietimą), prireikus pritaikant finansavimo mechanizmus.
- **Geriau išnaudoti IRT potencialą** plėtojant veiksmingesnį ir konkrečiam asmeniui geriau pritaikytą mokymąsi, mokymo ir mokslinių tyrimų metodus (pavyzdžiui, e. mokymąsi ir mišrųjų mokymąsi) ir skatinant naudotis virtualiomis mokymosi platformomis.
- Didinti darbo rinkos institucijų (įskaitant valstybines įdarbinimo tarnybas) ir reglamentavimo pajėgumus geriau suderinti įgūdžius ir darbo vietas bei plėtoti **aktyvios darbo rinkos politiką**, kuri skatintų absolventų užimtumą ir užtikrintų profesinį orientavimą.
- Teikti **paskatas** aukštojo mokslo institucijoms investuoti į nuolatinį darbuotojų **kvalifikacijos kėlimą**, samdyti pakankamai darbuotojų, kurie galėtų plėtoti naujas disciplinas ir **apdovanoti už išskirtinius pasiekimus** mokymo srityje.
- Susieti doktorantūros programų finansavimą su **novatoriškos doktorantūros principais**.

2.3. Didinti kokybę pasitelkiant judumą ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą

Judumas mokymosi tikslais padeda žmonėms įgyti daugiau profesinių, socialinių ir tarpkultūrinių įgūdžių ir padidina jų galimybes įsidarbinti. Europos aukštojo mokslo erdvei priklausančių šalių ministrai susitarė padvigubinti **užsienyje studijuojančių ar besimokančių asmenų dalį – 2020 m. tokių asmenų turėtų būti 20 proc.**¹⁷. Sukūrus Europos aukštojo mokslo erdvę atnešė didelių pokyčių: trijų pakopų – bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros – studijų sistema ir pažanga kokybės užtikrinimo srityje padėjo plėtoti pavienių asmenų judumą ir sustiprino institucijas ir sistemas. Be to, plėtojant **Europos mokslinių tyrimų erdvę** nacionalinės sistemos geriau dera tarpusavyje, didėja investicijų į mokslinius tyrimus ekonominė grąža, intensyvėja institucijų mainai ir bendradarbiavimas.

Vis dėlto tebekyla problemų dėl užsienyje įgytos kvalifikacijos pripažinimo, nepakankamas stipendijų ir paskolų perkeliamumas, vadinamasis vertikalus judumas¹⁸ tebelieka menkas,

¹⁷ Žr. SEC(2011) 670 galutinis.

¹⁸ T. y. judumas keičiant studijų šalį tarp bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros studijų.

nepašalintos laisvo mokslininkų judėjimo ES kliūtys. Tarybos rekomendacijos dėl jaunimo judumo mokymosi tikslais skatinimo¹⁹ įgyvendinimas ir Europos kokybės užtikrinimo priemonių, pavyzdžiui, Europos kokybės užtikrinimo registro, naudojimas sutvirtintų tarpusavio pasitikėjimą, palengvintų įgytos kvalifikacijos pripažinimą ir judumą.

Geriausių trečiųjų šalių studentų, aukštųjų mokyklų dėstytojų ir mokslininkų pritraukimas ir **naujų tarpvalstybinio bendradarbiavimo formų** plėtotė – svarbiausios kokybės paskatos. Be to, tai gali būti svarbus švietimo institucijų pajamų šaltinis. Kai kurios valstybės narės yra itin patrauklios studijų atžvilgiu²⁰, tačiau kad visa ES galėtų konkuruoti su JAV, ji turi pritraukti geriausius studentus ir mokslininkus²¹. Europos patrauklumas padidėtų, jei nedelsiant būtų išspręstos tokios problemos kaip didėjančios išlaidos ir kokybės skirtumai, kvalifikacijos pripažinimo sunkumai, neskaidrios mokslininkų samdymo sąlygos ir nepatrauklios darbo sąlygos, su studijų ir darbo vizomis susiję sunkumai, taip pat ir judumo ES šalyse atveju.

Pagrindiniai politiniai klausimai, kuriuos turėtų spręsti valstybės narės ir aukštojo mokslo institucijos

- Skatinti institucijas **į programas sistemingiau integruoti judumą mokymosi tikslais ir šalinti kliūtis**, kylančias bakalaurantams, norintiems magistrantūros studijas pradėti kitoje aukštojoje mokykloje, ir plėtojant tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir mainus.
- Siekti kokybės, palyginamo ir nuoseklaus Europos kreditų perkėlimo sistemos ir diplomo priedo naudojimo, susieti kvalifikacijas su Europos kvalifikacijų sistema ir taip užtikrinti **veiksmingą užsienyje sukauptų mokymosi kreditų pripažinimą**.
- Didinti trečiųjų šalių studentų, mokslininkų ir dėstytojų galimybes, gerinti jų įdarbinimo sąlygas ir karjeros galimybes, be kita ko, visapusiškai įgyvendinant **su studentais ir mokslininkais susijusias direktyvas**²² ir **ES vizų kodeksą**, kad trumpalaikiams vizitams²³ atvykstantiems studentams ir mokslininkams būtų lengviau gauti Šengeno visas.

2.4. Žinių trikampio plėtotė: susieti aukštąjį mokslą, mokslinius tyrimus ir verslą, siekiant meistriškumo ir regioninės plėtros

Aukštojo mokslo indėlių į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą bei jo tarptautinį patrauklumą būtų galima padidinti užtikrinant **tvirtas, veiksmingas švietimo, mokslinių tyrimų ir verslo** – vadinamojo žinių trikampio – **sąsajas**. Perėjimas prie vadinamųjų atvirųjų inovacijų suaktyvino žinių srautus ir paskatino švietimo institucijų, mokslinių tyrimų organizacijų ir įmonių naujo pobūdžio bendradarbiavimą. Vis dėlto aukštojo mokslo institucijų gebėjimai integruoti mokslinių

¹⁹ 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl jaunimo judumo mokymosi tikslais skatinimo.

²⁰ Žr. Tarnybų darbinio dokumento 7.1 dalį.

²¹ *Ibid.*

²² Tarybos direktyva 2004/114/EB ir Tarybos direktyva 2005/71/EB.

²³ Ne ilgiau kaip trims mėnesiams šešių mėnesių laikotarpiu.

tyrimų rezultatus ir novatorišką praktiką į mokymo programas ir išnaudoti šį potencialą paklausioms prekėms ir paslaugoms kurti, tebelieka menki²⁴.

Norint veiksmingai susieti mokslinius tyrimus, verslą ir švietimą, reikia gilių mokslo žinių, verslumo įgūdžių, kūrybiško ir novatoriško požiūrio, aktyvaus suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimo, kad sukauptos žinios būtų kuo geriau paviešintos ir panaudotos. **Viešoji politika, skatinanti** specialistų mokslinius tyrimus atliekančių aukštųjų mokyklų, įmonių ir pažangiųjų technologijų centrų **partnerystę** gali padėti sutvirtinti švietimo aspektą žinių trikampyje, pagerinti bazinių ir taikomųjų mokslinių tyrimų tęstinumą, veiksmingiau perkelti žinias į rinką. Šį procesą palengvins geresnis intelektinės nuosavybės valdymas²⁵.

Aukštojo mokslo institucijos – kaip žinių, kompetencijos ir mokslo centrai – **gali paspartinti** vietovių, kuriose jos įsikūrusios, **ekonominių vystymąsi**, suburti talentingus žmones ir įtraukti juos į novatorišką veiklą, padėti išnaudoti regiono privalumus, paskatinti dalytis žiniomis ir patirtimi ir vykdyti darbuotojų mainus. Jei vietos ir regioninės valdžios institucijos įgyvendintų pažangias specializacijos strategijas, pagal kurias ištekliai būtų sutelkti svarbiausiems prioritetams įgyvendinti ir poveikiui maksimaliai padidinti, aukštosios mokyklos taip pat galėtų tapti žinių tinklo ar branduolio centrais, aptarnaujančiais vietos ekonomiką ir visuomenę.

Pagrindiniai politiniai klausimai, kuriuos turėtų spręsti valstybės narės ir aukštojo mokslo institucijos

- Visose studijų srityse ir pakopose skatinti **verslumo, kūrybiškumo ir novatoriškumo plėtotę** bei **inovacijas aukštojo mokslo srityje** kuriant sąveikesnę mokymosi aplinką ir tvirtesnę žinių perdavimo infrastruktūrą.
- Stiprinti aukštojo mokslo institucijų žinių perdavimo infrastruktūrą ir didinti jų pajėgumus įsitraukti į naujų ir šalutinių įmonių veiklą.
- Skatinti **partnerystę ir bendradarbiavimą su verslu kaip esminį aukštojo mokslo institucijų veiklos aspektą**, sukuriant atlyginimo sistemas, teikiant tarpdisciplininio ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo paskatas, mažinant institucijų ir kitų viešųjų ir privačiųjų subjektų bendradarbiavimo reguliacines ir administracines kliūtis.
- Skatinti sistemingą aukštojo mokslo institucijų įsitraukimą į integruotą vietos ir regioninės plėtros planų rengimo procesą ir **tikslingai remti regioninį švietimo institucijų ir verslo bendradarbiavimą**, visų pirma kuriant regioninius meistriškumo ir specializacijos centrus.

2.5. Gerinti valdymą ir finansavimą

Aukštojo mokslo sistemas reikia tinkamai finansuoti, o strategijoje „Europa 2020“ pabrėžiama reikmė skirstant viešąsias išlaidas pirmenybę teikti ekonomikos augimą skatinančioms aukštojo

²⁴ Tarybos išvados dėl žinių trikampio, 2009 m. spalio 20 d.

²⁵ Žr. Rekomendaciją dėl intelektinės nuosavybės valdymo, C(2008) 1329 galutinis, 2008 4 10.

mokslo ir mokslinių tyrimų sritims. Nors valstybių narių investicijos į šią sritį labai nevienodos²⁶, bendras **investavimo į aukštąjį mokslą lygis Europoje tebelieka pernelyg žemas** – vidutiniškai 1,3 proc. BVP, palyginti su 2,7 proc. JAV ir 1,5 proc. Japonijoje. Šiuo metu kylant spaudimui konsoliduoti biudžetą, valstybės narės buvo priverstos įvertinti ekonominę viešųjų investicijų į aukštąjį mokslą ir mokslinius tyrimus naudą. Kai kurios iš jų šias išlaidas sumažino, kitos, pamačiusios investicijų į minėtas sritis sukuriama augimo potencialą, jas padidino.

Tvarios aukštojo mokslo sistemos pagrindas – viešosios investicijos. Tačiau tikėtina, kad norint išlaikyti ir išplėsti kokybiškas aukštojo mokslo sistemas, prireiks papildomo – tiek valstybės, tiek privataus – finansavimo. Valstybės narės darosi vis svarbiau maksimizuoti investuotų išteklių grąžą. Tą jos daro sudarydamos institucinius tikslinius veiklos susitarimus, nustatydamos konkurencingą finansavimo tvarką, tiesiogiai finansuodamos pavienių asmenų veiklą. Valstybės narės siekia **įvairinti finansavimo šaltinius**, naudodamosi viešosiomis investicijomis, kad pritrauktų lėšų iš kitų šaltinių, visų pirma iš privačių lėšų. Be to, vis dažniau reikalaujama mokėti mokesčių už mokslą, ypač už magistrantūros ar vėlesnes studijas. Bus svarbu stebėti ir įvertinti šių naujų tendencijų veiksmingumą ir poveikį, be kita ko, studentams iš nepasiturinčių šeimų, lygioms galimybėms ir judumui.

Norint išspręsti aukštojo mokslo sistemų patiriamas problemas, reikia **lankstesnių valdymo ir finansavimo sistemų**, kuriose didesnė švietimo institucijų autonomija būtų derinama su atskaitomybe visoms suinteresuotosioms šalims. Savarankiškos institucijos galėtų lengviau pasirinkti specializaciją, remti šviečiamąją ir mokslinių tyrimų veiklą²⁷ ir puoselėti vidinę aukštojo mokslo sistemų diversifikaciją. Tačiau dėl teisinių, finansinių, administracinių apribojimų švietimo institucijoms vis dar sunku pačioms nustatyti strategijas ir struktūras ir išsiskirti iš konkurentų. Aukštojo mokslo institucijų, o drauge ir viešųjų investicijų, veiksmingumą galima padidinti **sumažinant apribojimus**, susijusius su asmeninių pajamų augimu, kapitalo investavimu, infrastruktūros nuosavybe, laisve rinktis darbuotojus, akreditavimu. Investicijos į **profesionalų valdymą** gali padėti sukurti strateginę viziją ir lyderystę ir drauge dėstytojams ir mokslininkams suteikti būtiną akademinę laisvę daugiausia dėmesio skirti pagrindiniam darbui.

Pagrindiniai politiniai klausimai, kuriuos turėtų spręsti valstybės narės ir aukštojo mokslo institucijos

- Skatinti tiksliau nustatyti realias aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų sąnaudas ir tikslingiau panaudoti lėšas, taip pat ir nustatant su veiklos rezultatais susietus finansavimo mechanizmus, kurie paskatintų konkurenciją.
- Pritaikyti finansavimo mechanizmus prie skirtingų institucijų reikmių, skatinti institucijas dėti daugiau pastangų išryškinant privalumus ir užtikrinti **paskatas remti strateginių galimybių įvairovę** ir plėtoti **meistriškumo centrus**.

²⁶ Žr. Tarnybų darbinio dokumento 6.1 dalį.

²⁷ Žr. Tarnybų darbinio dokumento 6.2 dalį.

- Palengvinti prieigą prie **alternatyvių finansavimo šaltinių**, įskaitant naudojimąsi viešosiomis lėšomis, kad būtų pritraukta viešųjų ir privačiųjų investicijų (pavyzdžiui, nustatant bendrąjį finansavimą).
- Remti aukštojo švietimo sistemos lyderių – strategų ir specialistų – profesinį tobulėjimą ir užtikrinti, kad aukštojo mokslo institucijos galėtų **savarankiškai nustatyti strategines veiklos kryptis**, valdyti pajamų srautus, atlyginti už pasiekimus ir taip pritraukti geriausius dėstytojus ir mokslininkus, nustatyti priėmimo studijuoti kriterijus ir naujas mokymo programas.
- Skatinti institucijas modernizuoti **žmogiškųjų išteklių valdymą**, siekti ženklo „HR Excellence in Research“ ir įgyvendinti Helsinkio grupės „Moterys ir mokslas“²⁸ rekomendacijas.

3. ES INDĖLIS: SKAIDRUMO, DIVERSIFIKAVIMO, JUDUMO IR BENDRADARBIAVIMO RĖMIMAS

Antrame šio dokumento skyriuje nustatytus pagrindinius politinius klausimus visų pirma turėtų spręsti nacionalinės valdžios institucijos. ES, taikydama įvairias politines ir finansines priemones, gali remti jų pastangas pertvarkyti aukštojo mokslo sistemas.

Strategijoje „Europa 2020“ numatytos politinės, valdymo ir ataskaitų teikimo priemonės – svarbiausia galimybė stebėti, kaip valstybėms narėms sekasi reformuoti aukštojo mokslo sistemas ir remti jų pastangas, be kita ko, teikiant konkrečioms šalims rekomendacijas, susietas su integruotosiomis gairėmis.

Drauge ES turėtų geriau išnaudoti aukštojo mokslo srities politines priemones, visų pirma Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje sistemą „ET 2020“. Remdamasi **faktais pagrįstos politikos analize**, Komisija turėtų remti skaidrumą ir meistriškumą. Ji taip pat gali remti **besimokančių asmenų, dėstytojų ir mokslininkų judumą**. Be to, galima stiprinti **strateginį Europos institucijų bendradarbiavimą** ir, atsižvelgiant į globalią konkurenciją dėl talentingų žmonių, nustatyti bendrą sistemą, pagal kurią būtų remiami **visos Europos aukštojo mokslo sistemų ryšiai su kitomis pasaulio šalimis**.

Finansavimu pagal 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą bus galima užtikrinti, kad ES priemonės ir politika – visų pirma švietimo, mokslinių tyrimų, užimtumo, verslumo, migracijos, sanglaudos – būtų derinamos tarpusavyje ir padėtų veiksmingai remti aukštojo mokslo modernizavimą. Komisija, siekdama, kad ES išlaidos kuo geriau atitiktų strategijos „Europa 2020“ prioritetus ir labiau skatintų ekonomikos augimą bei darbo vietų kūrimą, pasiūlė gerokai padidinti švietimo programų ir mokslinių tyrimų biudžetą.

²⁸ Žr. Tarnybų darbinio dokumento 6.3 dalį.

3.1. Reformas grįsti faktais, analize ir skaidrumu

Komisija dės daugiau pastangų, kad pagerintų duomenų, reikalingų politikai aktualiose srityse plėtoti, bazę. Šiuo metu kaupiant su aukštojo mokslo institucijų veikla susijusią informaciją daugiausia dėmesio skiriama daug mokslinių tyrimų atliekantiems universitetams, taigi labai nedidelei Europos aukštojo mokslo institucijų daliai²⁹. Todėl **svarbu parengti pačių įvairiausių analizės ir informacijos kriterijų, atspindinčių įvairius veiklos aspektus**. Tai padėtų jaunuoliams apgalvotai pasirinkti studijų sritį, o institucijoms – nustatyti ir stiprinti privalumus bei padėti politikams priimti strateginius sprendimus, susijusius su aukštojo mokslo sistemų reformomis. Iš turimų duomenų matyti, kad **daugiamatė reitingavimo ir informacijos priemonė yra ne tik galima, bet ir aktyviai remiama švietimo srities suinteresuotųjų šalių**³⁰.

Be to, **geresnės žinios apie darbo rinkoje reikalaujamus ir ateityje reikalausimus įgūdžius** padėtų nustatyti, kurie darbo rinkos sektoriai plėtosis sparčiausiai ir leistų geriau suderinti švietimo sistemų ir darbo rinkų reikmes. Kaip nustatyta pavyzdinėje iniciatyvoje „Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė“, Komisija parengs vadinamąją „ES įgūdžių panoramą“, kad būtų galima stebėti dabartines ir būsimas įgūdžių reikmes. Aukštųjų mokyklų absolventų integraciją į darbo rinką galėtų palengvinti ir geresnės sąlygos įgyti praktinės patirties, pavyzdžiui, galimybė dalyvauti kokybiškose stažuotėse.

²⁹ Tolesnėje analizėje bus atsižvelgiama ir į institucijų, kurios padeda siekti ES mokslinių tyrimų tikslų, meistriškumą.

³⁰ Žr. Tarnybų darbinio dokumento 1.1 dalį. „U-Multirank“ pavadinta priemonė padėtų vartotojams grupuoti institucijas pagal dėstymo kokybę (pvz., absolventų galimybes įsidarbinti), mokslinių tyrimų veiklą, gebėjimus perduoti žinias ir remti regioninį vystymąsi bei internacionalizavimo mastą.

Europos Komisija:

- **pradės naudoti „U-Multirank“ – naują, veikla grindžiamą aukštojo mokslo institucijų reitingavimo ir informacijos priemonę**, kuria siekiama gerokai padidinti aukštojo mokslo sektoriaus skaidrumą; pirmųjų rezultatų planuojama sulaukti 2013 m. Taikant šią nepriklausomą priemonę, pagal kurią dėmesio bus skiriama ne tik moksliniams tyrimams, bet ir dabartiniams reitingavimo ir veiklos rodikliams bei leidžiama vartotojams sudarinėti asmeninius daugialypius reitingus, visoms švietimo suinteresuotosioms šalims bus lengviau rinktis ir priimti sprendimus;
- drauge su Eurostatu **geriau rinks Europos aukštojo mokslo sistemų duomenis, susijusius su judumu mokymosi tikslais ir užimtumu**, bei parengs **Europos aukštojo mokslo registrą**;
- pateiks konkrečių rekomendacijų, kaip ugdyti pagrindinius ir universaliuosius įgūdžius ir įveikti esamų ir reikalaujamų įgūdžių atotrūkį;
- bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis, išanalizuos įvairių finansavimo metodų poveikį aukštojo mokslo sistemų diversifikacijai, veiksmingumui ir nešališkumui, taip pat studentų judumui.

3.2. Skatinti judumą

Toliau plėtojant **Europos aukštojo mokslo erdvę** ir įgyvendinant Bolonijos procesą bus skatinamas judumas ir bendradarbiavimas. Vis dėlto tam tikri judumo srantai gali kelti sunkumų toms švietimo sistemoms, kurios pritraukia daugiausiai studentų, arba toms, kurioms gresia patirti protų nutekėjimo problemą, kai daug talentingų jaunuolių po studijų užsienyje ten ir lieka. Tačiau tuo pat metu abejojama tarpvalstybinio švietimo kokybe, įskaitant franšizės pagrindu teikiamas švietimo paslaugas.

ES vykdomos judumo programos, pavyzdžiui, „Erasmus“ ir „Erasmus Mundus“, padarė didžiulį teigiamą poveikį tiek pavieniams asmenims, tiek institucijoms. Manoma, kad iki 2013 m. **programoje „Erasmus“ jau bus dalyvavę 3 mln. studentų**; auga ir aukštųjų mokyklų dėstytojų ir kitų darbuotojų judumo galimybės. Šiuo metu Komisija rengia vadinamąją **judumo suvestinę**, kad įvertintų pažangą, daromą ES šalinant judumo mokymosi tikslais kliūtis³¹. Bendrosios rinkos akte³², t. y. veiksmų plane, kuriuo siekiama išlaisvinti vidaus rinkos potencialą, užtikrinti ekonomikos augimą, kurti darbo vietas ir didinti piliečių pasitikėjimą, numatyta peržiūrėti Profesinių kvalifikacijų direktyvą, kad būtų sumažintos reglamentuojamų profesijų atstovų judumo kliūtys. Mokslininkų judumas bus skatinamas pasitelkiant **Europos karjeros mokslo srityje sistemą** – naują ir skaidrią priemonę, kuri bus darbo vietų portalo EURAXESS dalis.

Magistrantai įgyja tokių įgūdžių, kurie yra itin vertingi daug žinių reikalaujančiose darbo vietose ir mokslinių tyrimų srityje. Bendradarbiavimas ir judumas magistrantūros lygmeniu gali būti

³¹ Kaip nustatyta 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacijoje dėl jaunimo judumo mokymosi tikslais skatinimo.

³² Žr. COM(2010) 206, 2011 4 13.

labai svarbūs stiprinant visos Europos kompetencijos centrus ir suteikiant ES aiškios pridėtinės vertės šioje srityje. Tačiau dabartinėmis ES finansavimo priemonėmis magistrantų judumas visam studijų laikotarpiui nėra remiamas – tokiu atveju reiktų užtikrinti ne mažiau kaip 12 mėn. finansinę paramą³³. Be to, nacionalinių paskolų perkeliavimo apribojimai trukdo studentams ryžtis vykti studijuoti į užsienį visam studijų laikotarpiui, o komercinės paskolos paprastai yra neprieinamos studentams iš nedidelės pajamas gaunančių šeimų. Europos Komisija nustatė, kad šiems studentams reikia papildomos finansinės paramos.

Europos Komisija:

- gerins studijų užsienyje pripažinimą stiprindama **Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemą**, ES programomis teikdama paskatas gerinti jos įgyvendinimą ir toliau plėtodama Bolonijos procesą;
- pasiūlys „Erasmus“ magistrantūros judumo programą (per ES lygmens **studentų paskolų sistemą**), kuri turėtų pradėti veikti 2014 m. ir paskatintų judumą ir meistriškumą bei užtikrintų užsienyje norintiems studijuoti magistrantūros studentams, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties, prieinamą finansavimo sistemą;
- plėtodama **Europos aukštojo mokslo erdvę** sieks sustiprinti ES ir tarpvyriausybinių procesų sinergiją;
- padės **analizuoti potencialius judžių studentų srautus**, įskaitant pagal Bolonijos procesą, atsižvelgs į Europos Teisingumo Teismo sprendimus³⁴ ir kokybės užtikrinimo standartus, kad būtų užtikrinta franšizės pagrindu teikiamų švietimo paslaugų kokybė;
- remis **Europos karjeros mokslo srityje sistemą**, kad paskatintų tarpvalstybinį mokslo darbuotojų judumą, padėtų jiems gauti darbą, o darbdaviams – rasti tinkamų kandidatų, mokslo darbuotojams skirtas darbo vietas skirstant pagal keturias kompetencijos kategorijas³⁵.

3.3. Siekti, kad aukštasis mokslas būtų pagrindinis inovacijų, darbo vietų kūrimo ir galimybių įsidarbinti aspektas

Būsiami Europos pajėgumai kurti inovacijas priklausys nuo to, kaip aukštojo mokslo institucijoms pavyks atlikti savo vaidmenį su žinių trikampiu susijusioje veikloje šalia verslo ir neuniversitetinių mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų.

³³ Pagal programą „Erasmus“ remiamas judumas grindžiamas mokymosi kreditais, o ne visa studijų programa. Pagal programą „Erasmus Mundus“ remiamas tik tam tikrų „Erasmus Mundus“ magistrantūros programų studentų judumas.

³⁴ Pavyzdžiui, byla C-73/08 Nicolas Bressol ir Céline Chaverot ir kt. prieš Prancūzijos vyriausybę.

³⁵ Visiems sektoriams ir visoms dalyvaujančioms šalims taikomos tos pačios kategorijos – pradedančiojo, patyrusio, labai patyrusio, vadovaujančio mokslo darbuotojo. Taip nustatyta pavyzdinėje iniciatyvoje „Inovacijų Sąjunga“ (2010 m.). Ataskaitą 2011 m. gegužės mėn. priėmė EMTE Žmogiškųjų išteklių ir judumo iniciatyvinė grupė.

Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT) pateikia aukštojo mokslo integravimo į žinių trikampį modelį. EIT ir jo žinių ir naujovių bendrijos aukšto akademinio lygio šviečiamosiomis programomis remtų žinių reikalaujančią verslininkystę, grindžiamą daugiadisciplininiais novatoriškais moksliniais tyrimais. EIT vis daugiau dėmesio skirs sukauptos patirties sklaidai, taigi viešins integruotosios partnerystės, naujoviško valdymo, finansavimo modelių pavyzdžius, kad bendradarbiaujant su įmonėmis padidintų aukštojo mokslo institucijų inovacinį potencialą. Strateginėje inovacijų darbotvarkėje, kurią Komisija turėtų pasiūlyti iki šių metų pabaigos, ketinama pasiūlyti tolesnius žinių trikampio plėtotės žingsnius.

Galima geriau remti aukštojo mokslo ir visos ekonomikos ryšius ES lygmeniu, taip pat žinių srautus. Reikėtų toliau įgyvendinti neseniai pradėtus Europos bandomuosius projektus, kuriais skatinama struktūrinės partnerystės – **žinių sąjungų** – plėtotė. Taip užmezgami verslo ir aukštojo mokslo institucijų ryšiai, kuriamos ir įgyvendinamos naujos programos ir jau sulaukta vilčių teikiančių rezultatų.

Veiksminga žinių perdavimo skatinimo priemonė yra **Marie Curie veiksmi**, o pagal naują **Europos mokslinių tyrimų erdvės sistemą**, kuri bus pristatyta 2012 m., bus siekiama pašalinti mokslo darbuotojų judumo ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo kliūtis³⁶. Taip pat Komisija rengia **Europos pramonės doktorantūros programas** ir kitas **doktorantūros programas** – priemones, kuriomis siekiama skatinti būsimų mokslininkų rengimo novatoriškumą.

„Erasmus“ stažuotių programos, pradėtos įgyvendinti 2007 m., sėkmė rodo, kad studentai ieško galimybių įgyti praktinės, darbo rinkoje aktualios patirties dar studijuodami aukštosiose mokyklose. Stažuotės – labai svarbi priemonė, padedanti užtikrinti, kad absolventų įgūdžiai atitiktų darbo rinkos reikmes, ir tobulėti patiems studentams. Vis dėlto šiandien besistažuojantiems studentams ne visada sudaromos tinkamos sąlygos ugdyti įgūdžius ir pasiekti, kad įgyta patirtis būtų pripažinta. **Gerinant stažuotių kokybę ir aktualumą** reikia padaryti kur kas daugiau.

Europos Komisija:

- iki 2011 m. pabaigos priims **Strateginę inovacijų darbotvarkę**, kurioje bus numatyta EIT ateitis, prioritetai ir pasiūlyta kurti naujas žinių ir naujovių bendrijas;
- remsis neseniai pradėtu bandomuoju projektu, kuriuo siekiama sustiprinti universitetų ir verslo sąsajas pasitelkiant **žinių sąjungas**;
- vykdydama *Marie Curie* veiksmus stiprins **Europos pramonės doktorantūros programas**, taigi drauge ir taikomuosius tyrimus;
- pasiūlys **kokybišką stažuotių sistemą**, kuri padėtų studentams ir absolventams įgyti praktinių darbo rinkoje aktualių žinių ir sukurti daugiau kokybiškų stažuotių vietų. Ji taip pat sukurs centralizuotą platformą, kurioje bus skelbiama apie laisvas stažuotių vietas visoje Europoje.

³⁶ Vadovaujantis Mokslo darbuotojų samdymo taisyklėmis ir Europos mokslininkų chartija.

3.4. Remti Europos aukštojo mokslo internacionalizavimą

Būsimas ES bendradarbiavimas Europos aukštojo mokslo srityje turėtų būti platesnės strategijos, kuria siekiama įtraukti viso pasaulio šalis partneres, viešinti ES vertybes ir kompetenciją, vadovaujantis ES vystymosi politika ir visapusišku požiūriu į švietimo sektoriaus plėtotę remti besivystančių šalių aukštąjį mokslą, dalis. Be to, suburdama ES tarptautinio bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje strateginį forumą, Komisija skatins ES ir nacionalinių veiksmų mokslinių tyrimų srityje nuoseklumą.

Aukštojo mokslo sistemų internacionalizavimas ir atvirumas gali būti užtikrintas tik įvairiose politikos srityse ir įvairioms suinteresuotosioms šalims veikiant išvien: pritraukiant geriausius viso pasaulio studentus, darbuotojus ir mokslininkus, plečiantis į tarptautines rinkas ir didinant matomumą, skatinant tarptautinius kompetencijos tinklus. Komisija ieškos galimybių parengti **konkrečią aukštojo mokslo internacionalizavimo strategiją**³⁷:

Europos Komisija:

- remdama Europos aukštojo mokslo institucijų internacionalizavimo strategijų rengimą ir plėtotę, reklamuos ES kaip patrauklią studijų ir mokslinių tyrimų vietą, pritraukiančią didžiausius viso pasaulio talentus;
- **bendradarbiaus** aukštojo mokslo klausimais su partneriais už Sąjungos ribų bei sieks sustiprinti nacionalines švietimo sistemas, politinį dialogą, judumą ir akademinį pripažinimą, be kita ko, tokiomis priemonėmis kaip plėtros strategija, Europos kaimynystės politika, visaapimantis požiūris į migraciją, Bolonijos proceso politinis forumas;
- naudosis jau sukurta **Judumo partneryste**, kad būtų paskatinti ir palengvinti studentų ir mokslininkų mainai;
- apsvarstys pasiūlymus keisti **su studentais ir mokslininkais susijusias direktyvas**³⁸, kad ES taptų dar patrauklesnė trečiųjų šalių talentams, ir išnagrinės, ar nevertėtų atitinkamai pakeisti susijusius procesus ir teises;
- aktyviau rinks duomenis apie doktorantūros studentų iš trečiųjų šalių skaičių, palyginti su visais doktorantais, kaip nurodyta **Mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos suvestinėje**, kad būtų galima įvertinti ES mokslinių tyrimų ir doktorantūros studijų patrauklumą, palyginti su kitomis pasaulio šalimis.

³⁷ Kaip raginta 2010 m. gegužės 11 d. Tarybos išvadose dėl aukštojo mokslo internacionalizavimo.

³⁸ Taip pat rekomendaciją 2005/761/EB, kuria siekta supaprastinti valstybių narių vykdomą vienuodų trumpalaikių vizų išdavimą trečiųjų šalių mokslo darbuotojams, atvykstantiems į Sąjungą atlikti mokslinių tyrimų.

3.5. Stiprinti ilgalaikį ES finansavimo poveikį ir papildomumą

Siūloma ES investicijas į aukštąjį mokslą pagal 2014–2020 m. daugiametę finansavimo programą skirti trimis pagrindiniais kanalais.

1. „Švietimas Europoje“ – bendra švietimo, mokymo ir jaunimo programa

Kad padėtų siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų, Komisija pasiūlys vieną **švietimo, mokymo ir jaunimo programą**, kurioje bus paprasta dalyvauti ir kurią bus nesudėtinga valdyti. Įgyvendinant šią programą daugiausia dėmesio bus skiriama tokiems prioritetiniams klausimams kaip kokybė, novatoriškas mokymas, stipresnės sąsajos su darbo rinka, geresnis judumo programose įgytų įgūdžių pripažinimas. Taip bus padedama siekti Bolonijos tikslo – pasiekti 20 proc. judumą. Ištekliai bus skirti kokybiškoms ir perspektyvioms judumo galimybėms (įskaitant „Erasmus“ magistrantūros judumo programas), aktyviam bendradarbiavimui ir kompetencijos didinimo partnerystėms įvairiose valstybėse narėse ir trečiojoje šalyse, konkrečioms iniciatyvoms, kuriomis siekiama pripažinti ir įvertinti kompetenciją mokymo srityje. Be to, bus skatinamas studentų verslumas ir novatoriškas universitetų ir verslo bendradarbiavimas.

2. „Horizon 2020“ – mokslinių tyrimų ir inovacijų pagrindų programa

Pagal naująją programą „Horizon 2020“ bus finansuojami atitinkami ES moksliniai tyrimai ir inovacijos, kurie šiuo metu finansuojami pagal Septintąją bendrąją mokslinių tyrimų programą, Konkurencingumo ir inovacijų programą ir kitas su inovacijomis susijusias ES iniciatyvas, pavyzdžiui, Europos inovacijos ir technologijos institutą. Naująją programą siekiama patrauklesnio ir prieinamesnio ES finansavimo. Ją įgyvendinant bus užtikrintas politinis koordinavimas ir maksimizuojama skirtingų iniciatyvų sinergija. Be to, bus nustatytos paprastesnės ir veiksmingesnės finansavimo priemonės, apimančios visą inovacijų ciklą.

3. Sanglaudos politikos priemonės

2007–2013 m. iš ES sanglaudai finansuoti skiriamų lėšų maždaug 72,5 mlrd. EUR bus skirta švietimui ir mokymui, o 60 mlrd. EUR – moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Strategiškai naudojantis ES **sanglaudos politika** bus smarkiai padidintas socialinis, ekonominis ir teritorinis aukštojo mokslo indėlis. **Europos regioninės plėtros fondo** lėšas galima investuoti į aukštojo mokslo institucijų kūrimą ar renovavimą, įrangą ir skaitmeninimo sklaidą, remti vadinamuosius inkubatorius, naujas įmones ir kitų formų universitetų ir verslo partnerystes. **Europos socialinis fondas** (ESF) gali finansuoti modernizavimo procesus, padėti padidinti dalyvavimą ir pažangumą (visų pirma tų studentų, kuriems nepakankamai atstovaujama), pagerinti švietimo turinį ir mokymo programų bei darbo rinkos reikmių atitiktį. Pagal 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą Europos socialiniam fondui bus skirta ne mažiau kaip 84 mlrd. EUR, iš kurių, remiantis sukaupta patirtimi, daugiau nei 40 mlrd. EUR tikimasi skirti švietimui ir mokymui.

3.6. Tolesni žingsniai siekiant pažangaus, tvaraus ir integracinio Europos aukštojo mokslo

Rengdama šį komunikatą Komisija išsamiai konsultavosi su aukštojo mokslo institucijų vadovais, dėstytojais, mokslininkais, studentais, įmonėmis ir socialiniais partneriais, taip pat su vyriausybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis. Drauge su Europos Parlamentu, Regionų komitetu, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, Europos investicijų banku ir Eurostatu ji **toliau bendradarbiaus su šiomis suinteresuotosiomis šalimis** ir sieks įgyvendinti numatytą veiksmų darbotvarkę³⁹.

Plėtodama pažangią politiką ir nustatydamą naujovišką praktiką, Komisija taip pat remsis išorės ekspertų pagalba. Pirmasis žingsnis, kurį tikimasi žengti 2012 m., bus suburti **aukšto lygio grupę, kuri paeiliui analizuotų svarbiausius aukštojo mokslo modernizavimo aspektus**, pradedant meistriškumo mokymo srityje plėtote. Pirmoji šios grupės veiklos ataskaita turėtų būti pateikta 2013 m.

Modernios ir veiksmingos aukštojo mokslo sistemos – atviros, savimi pasitikinčios ir tvarios visuomenės bei kūrybingos, novatoriškos ir verslios žiniomis grindžiamos ekonomikos pagrindas. Bendros valstybių narių institucijų, aukštojo mokslo įstaigų, suinteresuotųjų šalių bei Europos Sąjungos pastangos turės lemiamos reikšmės siekiant šiame komunikate iškeltų tikslų ir užtikrinant tolesnę Europos sėkmę.

³⁹ Pavyzdžiui, bendradarbiaujant su EIB bus sprendžiami Europos studentų paskolų garantijos klausimai, su Regionų komitetu – aukštojo mokslo vaidmens regioninio vystymosi kontekste klausimai, su valstybėmis narėmis suburiant temines darbo grupes – aukštojo mokslo modernizavimo klausimai.